

معناشناسی اخلاق/ مشکل عمده افراد در حوزه اخلاق چیست؟

رایج ترین معنای اصطلاحی اخلاق در میان دانشمندان اسلامی عبارت است...

خبرگزاری مهر- رایج ترین معنای اصطلاحی "اخلاق" در میان دانشمندان اسلامی عبارت است از "صفات و ویژگیهایی در نفس که موجب می شوند کارهایی متناسب با آن صفات به طورخودجوش و بدون نیاز به تفکر و تأمل از انسان صادر شود.

واژه "اخلاق" در لغت به معنای "سرشت سجه" به کار می رود؛ اعم از سجایای نیکو و پسندیده مانند راستگویی و پاکدامنی، یا سجایای زشت و ناپسند مانند دروغگویی و حسد. در عموم کتابهای لغوی این واژه با واژه "خلق" هم ریشه دانسته شده است. خلق زیبا به معنای بهره مندی از سرشت و سجه ای زیبا و پسندیده و به معنای داشتن آفرینش و ظاهری زیبا و اندامی موزون و هماهنگ است.

دانشمندان اخلاق این واژه را در معنای متعددی به کار برده اند. رایج ترین معنای اصطلاحی "اخلاق" در میان دانشمندان اسلامی عبارت است از "صفات و ویژگیهایی در نفس که موجب می شوند کارهایی متناسب با آن صفات به طور خودجوش و بدون نیاز به تفکر و تأمل از انسان صادر شود.

"ابوعلی مسکویه" از اندیشمندان اخلاقی جهان اسلام در تعریف اخلاق می گوید: اخلاق حالتی نفسانی است که بدون نیاز به تفکر و تأمل آدمی را به سمت انجام کار حرکت می دهد. اگر این حالت نفسانی به گونه ای باشد که کارهای زیبا و پسندیده از آن صادر شود آن را اخلاق خوب یا اخلاق فضیلت می نامند و اگر افعال زشت و ناپسند از آن صادرگردد آن را اخلاق بد یا اخلاق رذیلت می گویند.

برای علم اخلاق نیز تعاریف مختلفی ذکر کرده اند. علم اخلاق یکی از ضروری ترین علوم برای انسان است. علم اخلاق در حقیقت علم زندگی و آیین زیستن به معنای حقیقی کلمه است. علم اخلاق اگر مهمترین علم نباشد بدون تردید یکی از مهمترین و سنوشت ترین دانش ها است.

امام کاظم (ع) می فرماید: لازم ترین دانش برای تو دانشی است که تو را به صلاح قلبت راهنمایی کند و فساد آن را برای آشکار کند.

یکی از مهمترین رسالتهای پیامبران نیز پرورش اخلاقی مردمان و تزکیه و تهذیب جانهای آنان بوده است و در این مورد پیامبر بزرگ اسلام نیز هدف اصلی رسالت خود را به کمال رساندن خلق های کریم و منشهای بزرگوارانه معرفی کرده است.

نگاهی به میراث علمی عالمان برجسته جهان نشان می دهد که اخلاق و دانش اخلاق در طول تاریخ همواره مورد توجه اندیشمندان خیرخواه بشر بوده است. همواره در هر عصری کسانی بوده اند که برای هدایت و راهنمایی مردمان اندیشه کرده و با مجاهدتهای علمی خود بازار مباحث اخلاقی را پر رونق داشته اند. اما برخی دیگر از اندیشمندان، درتعریف علم بیشتر بر جنبه علمی و رفتاری آن تأکید کرده و گفته اند علم اخلاق عبارت است ازتحقیق در رفتار آدمی بدان گونه که باید باشد. علم اخلاق بدین مهم توجه دارد که عمل آدمی برای آن که کامل باشد وخیر را تحقق بخشد چگونه باید باشد. علم اخلاق علمی است که ضمن معرفی وشناساندن انواع خوبیها و بدیها، راههای کسب خوبیها و رفع ودفع بدیها را به ما تعلیم می دهد؛ یعنی هم شناختی دارد وهم بعد معرفتی وهم بعد عملی و رفتاری.

اکثر افراد جامعه بسیاری از فضایل و رذایل اخلاقی را به خوبی می دانند. یعنی در زندگی روزمره به ندرت پیش می آید که افراد وظیفه اخلاقی خود را نتوانند تشخیص دهند. مشکل عمده بسیاری از افراد است که راه انجام وظایف اخلاقی و نحوه اعمال احکام اخلاقی را به درستی نمی توانند تشخیص دهند. در بزنگاه ها نمی توانند تصمیم اخلاقی درستی را اتخاذ نمایند. یکی از رسالتهای اخلاق اسلامی این است که به تحلیل وبررسی ریشه ای و بنیادین فضایل و رذایل اخلاقی و راه تشخیص تکالیف اخلاقی وشبیه تحقق آنها در حوزه های خاصی می پردازد. امروزه از سوی محققان واندیشمندان علوم مختلف پژوهشها وتحقیقات متنوعی درباره اخلاق صورت می گیرد.